

**JON FAULZNING “FRANSUZ LEYTENANTINING AYOLI” ASARIDA
NEOVIKTORIAN ROMAN XUSUSIYATLARI**

Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, 2-kurs tayanch doktoranti

E-mail: sodiqova.baxtigul@mail.ru

ORCID ID- 0009-0008-1553-9849

Annotatsiya: *Ushbu maqolada adabiy oqimlar (modernizm, postmodernizm) inson huquqlarining poymol etilishiga, urush dahshatlariga va urushdan keyingi voqealarga munosabat sifatida qaralishi, ingliz adabiyotida postmodernizm oqimining o'zgacha yo'nalishi “Viktorian adabiyoti” atamasi keng qo'llanilishi, postmodernizmda neo-Viktoriya davriga ta'rif berish va sharhlash, o'sha davrni qiyoslash va baholash kabi umumiy tadqiqot usullaridan foydalanish, adabiy asarda o'ziga xos adabiy yondashuvlar, postmodernizmning ayrim asosiy xususiyatlari, muallif nuqtayi nazari, falsafiy-estetik hukmronlikni ko'rsatish va psixologik strukturaviy yondashuvlar haqida fikr yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *Postmodernizm, neo-Viktoriya davri, tadqiqot usullari, inson huquqlarining poymol etilishi, postmodernizm adabiyotining umumiy xususiyatlari.*

**ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕОВИКТОРИАНСКОГО РОМАНА «ЖЕНА
ФРАНЦУЗСКОГО ЛЕЙТЕНАНА» ДЖОНА ФАУЛЗА**

Содикова Бахтигул Ибодуллаевна

Денавского предпринимательско-педагогического института, 2 курс

базового докторантуры

E-mail: sodiqova.baxtigul@mail.ru

ORCID ID- 0009-0008-1553-9849

Аннотация: *В данной статье литературные течения (модернизм, постмодернизм) рассматриваются как реакция на нарушение прав человека, ужасы войны и послевоенные события, особым направлением течения постмодернизма в английской литературе является широкое использование термина «викторианская литература», определение и интерпретация*

неовикторианского периода в постмодернизме, использование общих методов исследования, таких как сравнение и оценка этого периода, конкретные литературные подходы в литературном произведении, некоторые основные черты постмодернизма, Обсуждаются авторская точка зрения, показывающая философско-эстетическую доминанту, и психологические структурные подходы.

Ключевые слова: Постмодернизм, неовикторианский период, методы исследования, нарушение прав человека, общая характеристика постмодернистской литературы.

CHARACTERISTICS OF THE NEO-VICTORIAN NOVEL IN THE FRENCH LIEUTENANT'S WIFE BY JOHN FOWLES

Sodikova Bakhtigul Ibodullaevna

Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy, 2nd year basic doctoral student

E-mail: sodiqova.baxtigul@mail.ru

ORCID ID- 0009-0008-1553-9849

Abstract: *In this article, literary currents (modernism, postmodernism) are considered as a reaction to the violation of human rights, the horrors of war and post-war events, the special direction of the current of postmodernism in English literature is the wide use of the term "Victorian literature", the definition and interpretation of the neo-Victorian period in postmodernism, the use of general research methods such as comparison and evaluation of that period, specific literary approaches in a literary work, some main features of postmodernism, the author's point of view, showing philosophical-aesthetic dominance, and psychological structural approaches are discussed.*

Key words: *Postmodernism, neo-Victorian period, research methods, violation of human rights, general features of postmodernism literature*

KIRISH.

Adabiyotda postmodernizm oqimi XX asrning ikkinchi yarmida shakllana boshladi. Lotin va fransuz tillaridan tarjima qilingan “postmodern” “zamonaviy”, “yangi” degan ma’noni anglatadi. U ma’rifatparvarlik, realizm va modernizm

g'oyalarini inkor etishdan boshlangan. Ammo modernizm muallifning asosiy maqsadi o'zgaruvchan dunyoda ma'no topish bo'lsa, postmodernist yozuvchilar sodir bo'layotgan voqealarning ma'nosizligi haqida gapirishadi. Ular hayot qonuniyatlarini inkor etadilar va tasodiflarni hamma narsadan ustun qo'yadilar. Ironiya, qora yumor, hikoyaning parchalanishi, janrlarning qorishishi – bular postmodernizm adabiyotiga xos bo'lgan asosiy xususiyatlardir.

Postmodernizm adabiyotining umumiy xususiyatlari quydagicha: 1. obyektiv voqelik mavjud emas; 2. ilmiy yoki tarixiy haqiqat yo'q (obyektiv haqiqat); 3. fan va texnologiya (hatto aql va mantiq) insoniyat taraqqiyotining vositasi emas, balki o'rnatilgan hokimiyatning shubhali vositalaridir; 4. aql va mantiq hamma uchun haqiqiy emas; 5. inson tabiati degan narsa yo'q (inson xulq-atvori va psixologiyasi ijtimoiy jihatdan belgilanadi yoki tuzilgan); 6. til o'zidan tashqaridagi voqelikni nazarda tutmaydi; 7. aniq bilim yo'q; va 8. tabiiy yoki ijtimoiy dunyoning hech qanday umumiy nazariyasi haqiqiy yoki haqiqiy bo'lishi mumkin emas (barchasi noqonuniy "metanarrativlar"). [2]

ADABIYOTLAR TAHLILI:

Postmodernizm adabiyoti bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqot ishlar olib borilgan jumladan fransuz mutafakkirlari J.Derrida, J.F. Liotar, M. Fuko va boshqalar postmodernizm falsafasining rivojlanishiga katta hissa qo'shganlar, g'arb adabiyotshunosi Charlz Dikens, rus olimlari Ye. V. Kolodinskaya, O. V. Djumaylo, O.A. Tolstoy, N. A. Solovyeva, Yu. S. Rayneke va boshqalar ingliz adabiyotida postmodernizm oqimining tajridiy taraqqiyoti, viktorian roman an'analari, badiiy va tarixiygrafik xususiyatlariga o'z e'tiborlarini qaratgan. [6]

Ingliz adabiyotida postmodernizm oqimining o'zgacha yo'nalishi mavjud. Uning paydo bo'lishi XIX asr viktorian adabiyoti bilan bog'liq. Hozirgi adabiyot va adabiy tanqidda Neo-Victorian, Neovictorian, antivictorian atama keng qo'llanilmoqda. Hozirgi kunda zamonaviy adabiyot va adabiy tanqidda "neoviktorian romani" atamasi keng qo'llanilmoqda, bu atama birinchi marta Dana Shillerning "Neo-Viktorian romanida qutqarilgan o'tmish" (1997) maqolasida paydo bo'lgan. Muallif uni postmodernistik tarixshunoslikni an'anaviy

madaniy-tarixiy yondashuv bilan uyg'unlashtirgan tarixiy roman sifatida belgilaydi va bu o'tmish zamonaviy voqealar ta'sirida qanday o'zgarib borayotganini kuzatish maqsadida o'tmishga murojaat qiladi. Tadqiqotchi A.Byattning "Egalik" romani va P.Akroydning "Chatterton" romanini neoviktoriya romanlari qatoriga kiritadi. Tadqiqotchilar J. Faulzning "Fransuz leytenantining ayoli", (1969) va J. Risning "Antuanetta" ("Keng Sargasso dengizi", 1966) asarlarini Viktoriya davri tasvirlangan postmodern romanlarini birinchi neo-viktoriya romanlari deb hisoblashadi. Hozirgi vaqtda tadqiqotchilar S.Uoters, P.Akroyd, A.S.Byatt, P. Keri, D. Lodj, C.Palliser, G.Svift, E.Tennant va boshqa zamonaviy ingliz yozuvchilarining asarlarini neoviktoriya romanlar qatoriga kiritishadi. [8]

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Postmodernizm da neo-Viktoriya davriga ta'rif berish va sharhlash, o'sha davrni qiyoslash va baholash kabi umumiy tadqiqot usullaridan foydalanildi.

TAHLILLAR VA NATIJALAR.

"What is the Neo-Victorian Novel?" [4] asarida neo-Viktoriya davriga bir qator ta'riflar taklif qilinadi. Biroq, Miss Jessica Rose Miss neo-Viktorianizm - bu Viktoriya davri sharoitlarini ishlatadigan zamonaviy fantastika, ya'ni "is contemporary fiction that employs Victorian settings and/or styles to self-reflexively invoke the Victorian era for the present" [4], Elizabet esa neo-Viktorianizmni "qasddan noto'g'ri o'qish, qayta qurish yoki qayta bunyod qilish, XIX asrning janrlar va ommaviy axborot vositalari bo'ylab va hozirgi kungacha sahnalashtirilgan asarlar", – deb hisoblagan. Luiza Xedli neo-Viktoriya fantastikasini "eng keng ma'noda zamonaviy fantastika" [2] deb ta'riflaydi. Bu ham postmodern fantastikada qo'llaniladigan turli strategiyalar muammosi bilan bog'liq. Heilmann va Lewellynning ta'sirchan ta'rifida neo-Viktoriya davriga "bir ma'noda ongli ravishda harakat bilan shug'ullanish, qayta talqin qilish, qayta kashf qilish va qayta ko'rib chiqish", – deb ta'rif berilgan. [3]

Jon Faulzning "Fransuz leytenantining ayoli" asari XX asr ikkinchi yarmidagi ingliz adabiyotining realizm an'anasi elementlarini saqlab qolgan postmodernizm adabiyotining eng yorqin asarlaridan biri hisoblanadi [1]. Faulz

psixoanaliz nazariyasiga va zamonaviy falsafiy harakatlarga havolalar yordamida o'z qahramonlarining xatti-harakatlarini tushuntiradi [6].

Jon Faulz Viktoriya davridagi hayotni tasvirlash uchun biz o'ylashimiz mumkin bo'lgan har bir tafsilotdan foydalanadi. Asarda biz XIX asrda sodir bo'lgan o'zgarishlar, xususan, o'rta sinflar, shuningdek, quyi tabaqalar mavqeining ko'tarilishi va hukmron sinf ta'sirining pasayishi, qishloq ahlining og'ir hayoti kabi jihatlarni ko'rishimiz mumkin. "Fransuz leytenantining ayoli" asari turli xil an'anaviy qoidalar to'plamini ham o'z ichiga oladi va ushbu qoidalar turli vaziyatlarga nisbatan qo'llaniladi. Faulz barcha asosiy ijtimoiy tabaqalarning qahramonlarini tavsiflaydi. Hikoyani rivojlantirish uchun ikkita asosiy ayol qahramonlar Ernestina va Sara qarama-qarshiliklaridan foydalanadi. Ularning birinchisi Viktoriya konvensiyasi vakili, ikkinchisi aksincha, erkinlik, hayotning vakilidir.

XULOSALAR.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, Jon Faulzning "Fransuz leytenantining ayoli" asari postmodernizm davri adabiyotining muhim asarlaridan biri sifatida o'z davridagi jarayonlarni adabiy nuqtai nazardan yoritishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, romandagi voqealar rivoji personajlarning xarakterini, muallifning ularga bo'lgan munosabatini aniqlashga xizmat qiladi va qahramonlarning bir-biriga munosabatini tavsiflaydi. Muallifning o'yin metodidan foydalanganligi romanni kitobxon uchun qiziqarli bo'lishiga xizmat qiladi. Asarning asosiy xususiyati uning o'tmish va hozirgi adabiy an'alarining, shuningdek, neo-Viktoriya davri axloqiy va ijtimoiy muammolarining uzviy bog'liqligini o'zida aks ettirganligidir.

Adabiyotlar

1. Fowles, J., *The French Lieutenant's Woman* (Granada: Triad, 1977).
2. Hadley, L. (2010). *Neo-Victorian and Historical Narrative: The Victorians and Us*. London: Palgrave Macmillan.

3. Heilmann, Ann and Mark Llewellyn. Neo-Victorianism: The Victorians in the Twenty-First Century, 1999-2009. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010.
4. Rose, J. (2013). So what is neo-Victorianism? A Working Definition. Pastbooks. URL:<https://pastbooks.wordpress.com/2013/11/05/so-what-is-neo-victorianism>, accessed on 5 May, 2017.
5. Джумайло О. В. За границами игры: английский постмодернистский роман 1980. 2000 / О. В. Джумайло // Вопросы литературы. 2007. – № 5. – С. 7-45.
6. Е. В. Колодинская Историческое прошлое как предмет высказывания: современная англоязычная проза и постмодернистская историография (Г. Свифт, Дж. Барнс): дис. ... кандидата филол. наук: 10. 01. 03 / Е. В. Колодинская. – М., 2004. – 139 с.
7. Райнеке Ю. С. Исторический роман постмодернизма и традиции жанра (Великобритания, Германия, Австрия): дис. ... кандидата филол. наук: 10. 01. 03 / Ю. С. Райнеке. – М., 2003. – 211 с.
8. Скороходько Ю.С. Неовикторианский роман как форма интертекстуального диалога с викторианством в английской литературе // Мировая литература на перекрестье культур и цивилизаций. 2015. №2 (10).
9. Соловьева, Н. А. (2006). Английский роман в эпоху постмодерна. Человек: Образ и сущность. Гуманитарные аспекты, (1), 136-154. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/angliyskiy-roman-v-epohu-postmoderna> (дата обращения: 13.06.2023).
10. Толстых О.А. Английский постмодернистский роман конца XX века и Викторианская литература: интертекстуальный диалог. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук Екатеринбург – 2008. 24 с.